

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dânsu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post în laintulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'au 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'au 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'au linia, cu litere meruete garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adreseate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 17.

Sibiu, 25/9 Martiu 1878.

Anulu I.

§§-ii 300 și 302 din Codicele austriacu și Transilvanu.

S'a observatu că de unu anu încoace, că processele de pressa în Transilvani'a se inmultiescu într'o proportiune relativă, care nu se pôte compară de locu cu processele de pressa de ace'a-si natura intentate în Ungari'a. Processele de pressa adeca se potu impartî în două categorii; unele adeca de natura privată intentate mai vertosu pentru vete-mare de onore, altele erasi, processe intentate ex officio de către autoritățile publice și anume de către procurorii statului. În cele mai multe processe oficiali procurorii se provoca la §§-ii 300 și 302 din Codicele criminalu; une ori și la §. 65 care în unele privintie este și mai teribilu.

Amu crediutu a fi de lipsa că se reflectamu și pe publiculu nostru la susu-citatie §§-i, atātu spre a se sci confirmă fia-care din noi în casuri de asia pentru person'a proprie, cătu și spre a poté judecă mai bine positiunea acelu publicisti, carii fora a semti mancarime de a se luă de capu cu tota lumea, simtu inse în sine-si datorintia patriotica de a dá pe facia abuserii mai alesu de acele, care chiaru dupa judecat'a celoru mai renumiti barbati de stat din tierile libere nu se potu descoperi, vindecă și delatura altmintrea de cătu numai cu ajutoriulu pressei periodice.

Se vedemu că ce delictu și chiaru crime sunt prevedute în §§-ii susu-atinsi. În §. 300 se prevede pedepsirea acelu-a, cari seau prin graiulu viu seau prin tiparitură, zugravitură ori simple manuscris de fama, batjocorescu, desfigurăza, dispōitiuni seau decisiuni de ale auctoritatilor publice și se încerca a desteptă în omeni ura și urgia, a-i iritá se se scole cu plansori neintemeiate contr'a deregatorilor statului și ai comuneloru seau către organe singuratece de ale regimului, seau către martori și omeni de specialitate candu au a depune la tribunalu, — aceste tōte se pedepsescu că delictu (Vergehen) cu arestu dela 1—6 luni; éra deca cineva în casuri de acele aru culege și subscriptiuni seau aru face colecte de bani spre a portá processu, seau că numai aru provocá pe omeni la asia ceva, pedeps'a e multu mai aspra. Totu în puterea acelu §. 300 auctorulu unei suplice ori petitiuni de cuprinsu defaimatoriu pote fi gonitu din loculu petrecerei sale, ba exilatu chiaru și din provinci'a întreaga. Totu sub acea pedepsa cadu

și acei'a, carii defaima prin graiu seau prin scrisu dietele ori armat'a imperiale.

§. 302. — Acei'a cari provoca pre locuitorii unui statu la ura și hostilitate contr'a diverseloru nationalități (wider die verschiedenen Nationalitäten-volksstämme), contr'a societătiloru religioase ori alte societati, ori clase singuratece de ale locuitorilor, ori contr'a corporatiunilor recunoscute cu scopu de a se desface în partide adverse, suntu pedepsiti cu arestu strinsu dela 3—6 luni.

Amu mai poté citá si din §. 65 unde între altele la lit. b) crim'a indemnării a denegá contributiuni și alte taxe publice, care se pedepsescu cu temnitia grea dela 1—5 ani în tocm'a precumu se pedepsescu și iritarea spre ura către person'a monarhului, către form'a regimului și gubernulu statului.

Lectorii nostri voru binevoit a'si însemná din tecstulu originalu germanu macaru numai urmatorii: Herabwürdigung, Schmähungen, Verspottungen, Verachtung, Feindseligkeit, adeca cumu amu dice pe romanescu: degradare, defaimare, batjocorire, despretuire, hostilitate. Acești termini inse suntu chiaru în usulu de tōte dilele alu natiunei nemtiesci și în alu filologiloru nemti atātu de elastici, suferitori de explicatiuni diverse în cătu e peste putintia de a trage linia demarcatoria între dinsi. Acestu adeveru s'a aprobatu în praxe mai totu-deun'a candu procurorii au intentatu processe pe temeiu acelu §-i. Din tōte processele inse celu decursu înainte juriulu din Sibiu în 29 januaru a. c. contr'a redactorilor dela „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ au datu ocaziunea cea mai amplă la dispute neterminabili despre semnificatiunea și nuantiele câte suferu susu atinsii termini. De aici a urmatu apoi ca cetatienii jurati că membri ai acelu tribunalu judecandu curatu numai dupa mintea lor de tōte dilele au declarat pe redactori de innocenti. Si cumu nu, candu mintea sanetōsa a ori carui germanu i spune lui, ca deca voi dice eu de exemplu: jupane Hanz, calulu DTale nu e asiá frumosu că alu vecinulu, cu acést'a i-am degradatu în catu-va calulu lui, dara cu atāt'a nu l'am desonoratu întru nimicu precum nu m'a desonoratu elu pe mine candu mi-a disu că eu scriu uritu.

Noi nu ne miramu de acést'a mare diferentia între logic'a explicatoriloru legei și între a simpliloru cetatieni. Codicele criminalu austriacu s'a re-

dactatu pe la începutulu acelu seculu și s'a introdusu în tierile numite hereditare în 3 sept. 1803. Acelu codice este precumu se întielege de sine compusu în spiritulu unui absolutismu rigorosu pe candu potemu dice că în Austri'a nici nu mai esista pressa, căci libertatea ei din dilele lui Iosifu II. fusese sugrumata cu totulu. Dara si fora pressa sub acelu absolutismu nu erá suferita nici cea mai modesta observatiune asupr'a vre unui actu oficiale, fia fostu esitu elu nu dela vreunu ministru, ci dela celu din urma functionariu în lung'a seria hierarhica a functiuniloru statului. Acestu codice modificatu în catu-va s'a introdusu în Transilvani'a prin patent'a imperatēscă din 25 maiu 1852, adeca tocm'a în epoc'a reactiunei celei mai teribile, pe candu mai multu de 5 persōne nu potea se stē adunati la unu locu pe strada. Totu din acelu anu si di s'a introdusu și legea austriaca de pressa redactata totu în spiritulu codicelui criminalu și sub presiunea reactiunei. Betranii si-mai aducu aminte bine de memorabilele cuvinte ale ministrulu Ales. Bach, care a disu în acea epoca: Censur'a preventiva se se delature; se se faca inse un'a lege de pressa atātu de rigoroasă în cătu se-si pierdia ori-cine placerea de a se mai face publicistu. Într' adeveru asia a si fostu. Cei mai buni publicisti au aruncatu pen'a si au emigratu. Aici în Transilvani'a cati-va ani nu erá nici unu diariu ungurescu; în Sibiu vegetá un'a seau două nemtiesci, în Brasiovu un'a nemtiēscă, éra „Gazet'a Transilvaniei“ pentru că se pota vegetá si'a pusu pajur'a în frunte, precumu facuse si pe la 1838 pe timpulu robiei feudale. Legea de pressa s'a mai imblânditu prin cea esita în 17 decembre 1862; i-a remasu inse în cōste codicele penale și alte decisiuni fōrte strimtoratorie, precumu avertismente, pedepse pana la 500 fior., tragere în judecata, pierderea cautiunei și a concessiunei.

Planurile regatului Greciei.

Grecii carii au fugitu dela 1453 încōce de tirani'a turcēscă si au aflatu ospitalitate în tierile romanesci, au facutu adesea multe si mari rele romaniloru atātu pe terenulu politicu și nationalu, catu si pe celu economicu, și chiaru în sfer'a ecle-siastica. Pline sunt chronicele Romaniei de documente, care adeverescu acést'a asertiune. De altu-

Foisor'a „Observatoriului“.

Corón'a de fieru și tesaurulu bisericeii St. Ioanu din Monza.

Cu ocaziunea grandioasei și pompoasei inmortentari a primulu rege alu Italiei unite, a galantonulu Victore Emanuelu, s'au vorbitu între altele și despre corón'a de fieru, care au fostu adusa anume dela Monza, pentru ca se fia dusa în cortegiulu funebralu. Eata ce se scie si ce se vorbesce despre acea corón'a:

Trei ore departe de Milanu în directiune nordica, se afla situatu orasiulu Monza langa riulu Lambro. Elu are 17.000 locuitori și este renumitu prin antic'a sa biserica închinata St. Ioanu botezatoriulu în a carei camera de tesauru se pastredia asia numit'a corón'a de fieru.

Acést'a corón'a este de auru massivu, presarata cu pietrii scumpe și are se multumēscă numirea ei unui cercu de fieru ce se afla înlaintulu ei, și care dupa o credintia piōsa s'ar fi facutu dintr'unulu din cuiele cu care au fostu crucificatu Isusu Christosu. În puterea acesteii credintie, corón'a au fostu predata la anulu 1864 ca o relicvie sânta, cultulu publicu în Monza. Acést'a au datu inse ocaziune unei controverse, care prin congregatiunea ritulu din Roma, au fostu decisa în favorulu bisericeii.

Asupra originei corónai istoricii nu sunt de acordu. Unii opină, că ea s'ar fi aflatu între darurile pe care le au oferitu catedralei din Monza, renumit'a regina Teodolinda a Longobardiloru. Acést'a opiniune este inse lipsita de ori-ce probe istorice. Numirea „corón'a de fieru“ se ivesce mai antaiu pe la începutulu secolulu alu XIII-lea. Incoronarea imperatulu Otto III în anulu 995 este probabilu prim'a încoronare, care s'a facutu în Monza, și ne permite a crede, că în orasiulu acesta trebuie se se fia aflatu o corón'a, care inca de pe timpurile acelea se bucurá de o importantia particularu. Mai tardiu corón'a acést'a se considerá că nedispensabila

pentru încoronarea regiloru Italiei, care cate-odata se facea în Monza, mai adesea inse în Milanu, unde ea apoi erá adusa în procesiune serbatorēscă. Pentru încoronarea lui Carolu V ea au fostu dusa la Bologna în anulu 1530 și dupa aceea immediatu dusa érași la biserica din Monza. La încoronarea lui Napoleone I corón'a de fieru au fostu adusa cu mare pompa la Milanu, și apoi érași redusa la Monza.

În posesiunea catedralei din Monza se afla unu tesauru bogatu de obiecte de auru și argintu, de corōne, cruci și pietri scumpe, care tōte dupa opiniunea celoru vechi se întrebuintiau la serviciulu divin și spre înaltarea cultulu. Biserica are inventarie autentice asupra aceluor obiecte. Inventariulu celu mai vechiu datēdia din anulu 1275. La încoronarea regiloru Italiei se întrebuintiedia numai corón'a de fieru, crucea imperiului și potirulu Teodolindei, numitu și potirulu de saphiru.

Numit'a biserica a fostu edificata din munificenti'a reginei Teodolinda. Cele mai multe obiecte ale tesaurulu acelei biserice, și spu propria lor istoria, purtandu urmatōrea inscriptiune: De donis Dei offerit Theodolinda regina sancto Johanni Baptistae in Basilica quam ipsa fundavit in Modicia propre palatium suum.

În anulu 1245 cetatea Milanu voia se faca unu imprumutu, pentru ca se pōta resiste armeloru lui Fridericu II. Dara fara zalogu nu putea capata bani. În lips'a acést'a capitolulu din Monza imprumutá unu potiru de auru în greutate de 160 untie. Biserica insasi facu unu imprumutu la calugarii dela St. Agata și depuse că zalogu o parte din tesaurulu seu, între care se afla și corón'a de fieru. Acést'a impregiurare este citata, pentru-că se se probedie prin ea, ca acelu capitalu se considerá pe sine, că proprietariu alu acelei corōne.

Între anii 1275—1277 republic'a Milanu se aflá în cea mai mare lipsa de bani. Biserica din Monza nu voia se i ajute cu bogatiile sale. Chronistulu din Monza istorisesc, că atunci Torriani, capetele republicei de pe acele timpuri, intrara cu forti'a în biserica și luara

obiectele. În anulu 1319 inse s'au readusu érași la locul lor.

În resbelulu contr'a Viscontiloru, la care participa regele Robert și Papa, Monza cadu în manile aliatiloru și tesaurulu fu dusu la Avignon, unde au statu pana la anulu 1353, candu érași au fostu adusu la Monza.

În decursulu tuturor schimbariloru de domnii câte au avutu Monza, între cari au fostu Francesi, Spanioli, Austriaci și Sardinezi, tesaurulu n'a remasu neatacatu, pana candu la anulu 1797 comisiunea franceza pentru arte și sciintie, subt pretextu, ca voiesce se infintiedie în Paris unu museu nationalu, spoliá tesaurulu de obiectele cele mai scumpe și archivelu de manuscrispetele cele mai pretioase. Cantitatea luata au fostu 260 untie auru și 3489 untie*) argintu. Corón'a de fieru a remasu inse pana în diu'a de astadi în posesiunea catedralei din Monza.

J. G. Baritiu.

*) O untia este cam 2 loti vechi.

Diverse.

(Proprietatea). Dlu X intra în gradin'a sa și vede mai multi rimatori scurmandu și stricandu în tōte partile. „A cărui omu de nimica sunt porcii acesti-a?“ întrebá elu pe servitoriu maniosu. — „Ai domnului“, respunde acést'a.

(Anii de resbelu). „De cati ani esti casatoritu cu soția ta?“ — „De 64.“ — „Cum, de 64? Preste potiinta. Dar de cati ani esti?“ — De 57.“ — „Si-apoi dici, ca esti insuratu de 64 ani, glumetiule!“ — „De siguru, — anii de resboiu se socotescu totu de-un'a indoitu.“

(Scurtu și bine.) Unu domnu voia se vexeze într'o societate pe unu ovreu și lu-întrebá: La ce cugeti dta, candu nu cugeti la nimica? — Ovreulu respunde numai de catu: atunci cugetu la dta.

mentrea grecii mai alesu fanoriotii si calugarii loru s'au portatu si in Rusi'a totu cu acea arogantia cá si in Romani'a, pana candu muscalii nu numai cá 'iau datu preste fruntarie, dara au si anullatu ori-ce urma de jurisdictiune eclesiastica a patriarchiei de Constantinopole. Grecii adeca ori-unde ajungu, pretindu se fia recunoscuti si chiaru venerati nu numai cá singurii depositari si reprezentanti ai christianismului orthodoxu, dara totu-odata si cá ómeni de spiritu superioru si cá portatori ai civilizatiunei intre popórale orthodoxe. Acésta pretensiune din urma merge la ei asia departe, încátu ii audi adesea dicîndu, cá déca aru fi fostu ei, romaniloru si slaviloru meridionali le-aru fi crescutu de multu córne cá la boi; atátu tienu ei de barbari si neciopliti pe romani si pe slavi. Se intielege din acestea, cá grecii mai sciu apella, buna-óra cá si magiarii, la unele drepturi istorice, care de si fórte confuse si problematice, le servescu de arma spre a'si afirma superioritatea loru preste alte popóra. Nimeni nu póte nega, cá in adeveru, chiaru grecii moderni, de si multu incruciti si amestecati in sangele loru cu elemente slavice, arnaute si romano-italiane, se bucura de calitati spirituali superiori; totu asia inse este de adeveratu, cá cu vitiurile si pecatele loru intrecu pe cele mai multe popóra meridionali si orientali, prin urmare, cá mai au se face si ei una cale fórte lunga, pana se póta ajunge la o cultura si civilizatiune mai perfecta. Dara tóte defectele greciloru pe noi nu ne impedece intru nimicu a lua si cestiunea grecésca in discussiune obiectiva si nepassionata.

Poporulu grecescu cadiutu mai multu din culp'a sa si pentru pecatele sale sub jugulu barbaru turcescu, cu tóta umilirea si obiectiunea la care decadiusera fruntasii loru, n'au incetatu nici-odata a cerca tóte calile si midiolócele permise si nepermise, morali nemorali, pentru-cá se scape de jugulu tiranului; dara tóte incercarile loru facute pana in anulu 1821 au fostu nimicite si pedepsite in modulu celu mai crancenu din lume. Firesce cá multe comploturi si rescóle de a le loru fusesera facute de cátra ómeni pre cátu de entusiasti, tocma pre atáta lipsiti de sciintia, de esperientia, de prudentia si uneori chiaru de caracteru onestu; de aceea ele cadea tóte.

In anulu 1821 asia numit'a Heteria produse revolutiunea cea mare grecésca, care cu pucine precurmari tienù contra turciloru pana in anulu 1827. Avut'au grecii si in acei ani tradatori, dara immens'a loru maioritata a datu lumei probe nu numai de bravuri extraordinarie, ci si de constantia si perseverantia neasteptata dela unu poporu subjugatu, umilitu, inpinsu in barbaria si selbatacia. In fine dupa 7 ani aprópe sórtea greciloru se decise in parte mare prin batali'a navala dela Navarin, in care flott'a unita russo-franceso-angla nimici flott'a turco-egiptena, dupa care tiranulu sultanu Mahmud se induplecà abia a recunósce independenti'a unoru provincii locuite de greci si de macedo-romani. Acumu inse pasi la midiolocu diplomati'a, buna-óra cá si in dilele nóstre. In conferentiele diplomatice de atunci cea mai apriga adversaria a emanciparei greciloru s'au aratatu diplomati'a austriaca condusa de faimosulu principe Metternich, carele nu voiá se audia de libertatea popóraloru subjugate. Corepondentiele secrete publicate in acésta materia de cátiva ani incóce, ne presenta tirani'a acestui omu si a compliciloru sei intru tóta golatatea sa. De aici vine mai virtosu, cá in 1829 teritoriulu noulu regatu alu Greciei fu fixatu de cátra diplomati'a européna numai pe 860 miliarie patrate cu ceva preste 800 mii de locuitori. Tóte sbuciumaturile greciloru nu le mai folosira pentru atunci nimicu. Nici chiaru anglii nu voira pentru atunci se dea din manile loru insulele ionice intinse pe unu teritoriu numai de vreo 50 mil. cu vreo 200 mii locuitori (Corfu, Cefalonia, Zante etc.).

Era preste putintia, cá acelea decisiuni a le poteriloru europene se linistésca spiritele greciloru, candu ei asteptasera se castige celu pucinu intreitu mai multu teritoriu, decâtu li s'au acordatu. Cá se tacemu de visulu greciloru fantasti, carii nu aspira la mai puçinu, de cátu la restaurarea imperiului romano-bizantinulu din celu mai stralucitu periodu, cei mai moderati din tensii au pretinsu totu-deauna, cá Tesalia, Epirulu, Macedoni'a si câteva insule se fia incorporate la noulu statu. Spre a'si ajunge acelu scopu, grecii s'au folositu de tóte conjuncturele politice si de evenimentele epocali, câte au trecut preste Orientu de ani 45 incóce; totu-deauna inse densii au datu de resistentia decisiva, nu numai din partea Turciei si Austriei, ci mai apoi si din partea Britaniei si a Rusiei. In anulu 1854 grecii voindu a se folosi de incurcatur'a cea mare strabatura cu óste in provinciile turcesci; au nemerit'o

inse fórte reu; pentru-cá si flott'a anglo-francesa petrunse in portulu Piracus, cu scopu de a bombardarda capital'a Aten'a, déca grecii nu voru da pace turciloru. In anulu 1866 grecii au cercatu a incorpora Cret'a (Candi'a), dara revolutiunea acelei insule fu innecata in sange; dupa aceea i se acordà una specie de autonomia, care inse preste cátiva ani deveni minciuna turcesca.

De doi ani incóce lumea européna nu'si prea potea esplicá parut'a nepasare a greciloru facia cu evenimentele sangeróse slavo-turcesci, pre candu se asteptá, cá alaturea cu popórale slave se sara si ei asupra turciloru. Este adeveratu, cá una partida din Aten'a neincetatu agitase pentru actiune; altii inse tocma din contra, nu voiá se ridice braciulu, ci recomandá neutralitate. Acestia vedea mai departe. Si adeca credea, cá in dio'a in care trupele grecesci aru trece in Tesali'a, monitórele Britaniei voru petrunde in Piracus. Ei inse mai avea si alta ratiune mare de a remané neutrali. Cine se sculara contra Turciei? Popórale slave, rivale vechi a le greciloru. Cumu se ajute grecii pe acei slavi, carii le-au disputatu loru totudeauna dreptulu istoricu asupra tieriloru Turciei europene? Grecii dorescu din totu sufletulu nimicirea totala a domniei turcesci in Europ'a, dara numai cu conditiune, cá déca nu in tóte, in cele mai multe provincii se'i succeda domni'a grecésca. Fórte bine o sciá acésta si slavii; de aceea s'a vediatu, cá unele incercari de a se confedera grecii cu serbii au cadiutu in balta. Grecii tienu nespusu de multu la principiulu nationalitatiei; dara cá si magiarii, numai cu aplicare la ei insii; mai departe in acestu punctu sunt egoisti escesivi, in cátu déca aru potea, din tóta lumea ar face greci, mai alesu dupace sciu si cunoscu, cá ei in tóta lumea nu sunt mai multi cá cincii milióne. De aici se póte esplica fapt'a istorica adeverita pe sute de pagine, cá grecii rapiti de fantasi'a loru au cercatu asia dicîndu pana eri, a desnacionalisa si greci nu numai pe arnauti si pe macedo-romani, ci chiaru pe intregu poporulu bulgarescu si pe natiunea romana. Asia, de doi ani incóce grecii au rogatu pe D-dieu, cá slavii se bata pe turci, dara si turcii se bata pe slavi, cá asia se se franga unii pe altii spre bucuri'a greciloru. Dupace inse au vediatu victoriile mai noue a le rusiloru, grecii veniti in mare confusiune la inceputu de frica cá nu cumva intréga Turci'a européna se se prefaca in statu slavu, mai apoi reculegîndu-se decisera se ocupe Tesali'a si Epirulu, pentru cá dupa aceea la congresulu viitoriu se póta sta si ei cu o fapta complinita si in casu de a se delatura cu totulu domni'a turcesca, se le remana loru acelea provincii si Cret'a. Diplomati'a europena scóse iute trupele grecesci din Tesali'a, ea inse nu a scosu si pe poporulu revoltatu contra turciloru, care acumu se hate barbatesce cu ei. Restulu faptelor mai recente grecesci se afla adunatu in depesi'a cercularia din 1 Februariu a ministrului Delijanis indreptatu cátra poterile garante, carora le spune curatu, cá déca celelalte popóra christiane din Turci'a sunt pe cale de a'si castiga independenti'a séu incai autonomi'a, cu acelasu dreptu insiste si poporulu grecescu supusu turciloru pentru libertatea sa.

Cris'a européna din cestiunea orientala.

In firulu espuneriloru din Nrlu trecut, revemim la discutiunea situatiunei. Versiunile oficióseloru, cá monarchi'a nóstra Austro-Ungara, prin cochetaria cu Angli'a — va veni acusiu in necesitate periculósa d'a se ciocni numai cu Russi'a ci si cu Germani'a, — se ilustréza prin unu articulu admoniatoriu alu diariului germanu „Nordd. Allg. Z.“ care se espectoréza asia:

„Cu consentimentulu morale alu totoruru crestiniloru, cu sanctiunea ambeloru state imperiali invecinate, si se póte chiar dice, cá din insarcinarea intregiei Europe si a civilizatiunei sale, Russi'a a intreprinsu resbelulu orientale in contr'a Turciei avendu in vedere scopulu, pe care press'a patimósa l'a perdutu din vedere. Russi'a urmarea scopulu salutaru de emanciparea crestiniloru, respective, egal'a indreptatire a loru cu mahomedanii, inaintea justitiei, inaintea cártii ipotecarie-funduale inaintea potestategi politiene si a tributului; dar' mai presusu de tóte exerciarea libera a servitiului ddiescu; apoi déca tóte aceste s'ar fi concesu si garantatu crestiniloru la timpu oportunu, atunci Russi'a nici cugetá, necumu potea pretinde liber'a strabatare prin Dardanele, ocupare de teritoria si alte lacomii; dar negresitu si cu totu dreptulu potea si trebe se pretinda astadi o desdaunare a sacrificiiloru immense, atátu pentru sine cátu si pe partea coaliatiloru sei, apoi unde, încátu acésta desdaunare

nu s'ar potea realisé, trebe se si-o asecure prin pemnorare temporale ori chiar ocupare de posesiune durabile a provinciiloru.

Turci'a nu va avé vecinu si amicu mai fidelu ca pre Russi'a, déca ea va fi capace se'si implinésca de aci incolo promisiunile sale de 50 de ani; dar nici mai crancenu si neinduratoriulu neamicu, cá Russi'a nu va avé, déca ea, Turci'a, nu va face acést'a, séu dóra, nu o va poté face fara d'a se sinucide. Aci jace greutatea, nu in blocarea Dardanelorulu, nu in pretensiuni de recompensari, de emancipari si independintie a crestiniloru. Si ce a facutu séu concesu, ori macaru numai promisu Turci'a pana acumu, d'a poté pe deplinu satisfice aceloru dorintie ale crestiniloru spriginite si pretinse nunumai de Russi'a ci de poterile europene? Nimicu!

E invederatu dar', cá Russi'a este prea blanda facia de Turci'a; dupa afidarile ei, ea nu tinde spre total'a nimicire a acelei'a, din contra face prospecte de celu mai fidelu vecinu si amicu, inse numai déca pórt'a va implini dorintiele crestiniloru, adeca pretensiunile russesci si europene. Firesce cá cátra cuventulu „déca“ adaugenduse inea unu „déca port'a este in stare a si implini aceste pretensiuni, far' a se nimici ea insasi.“ Ei dar acésta de siguru nu e in stare a o face, chiaru de aru si avé cea mai sincera vointia; si tocmai acésta i lipsesce cu totulu, n'o are, si prin urmare o pace incheiata pe aceste conditiuni va fi putreda.

Cumu apoi Austri'a prin o legatura cu Angli'a se va incalcá intr'unu conflictu dusimanosu nunumai cu Russi'a si Germani'a ci si cu Itali'a nu sufere nici o indoiéla; cá-ci le au pusu tóte in perspectiva si intr'unu modu fórte batatoriu la ochi demonstratiunile ocasionali manifestate la mortea lui Victoru Emanuelu pe care diariulu eminentu oficiosu prusescu „Provinzial-Corespondenz“ i-lu deplange cu celea mai duiose colorii panegirice pentru poporale crestine din oriente cari gemu sub jugulu barbarismului asiaticu turcescu.

Intimitatea repausatului rege Victoru Emanuelu facia de Germani'a o au ereditu negresitu successorulu fiu, regele actualu Humbert I carele, ca si defunctulu seu parinte, inea cá principe de coróna a manifestatu cele mai intime si strinse legaturi amicabile cu principele de coróna alu Germaniei si acést'a este o insemnatate politica fórte ponderósa fatia de situatiunea actuala, de cris'a européna pentru cestiunea orientala!

Revista politica.

Incheierea pazei urmata la 3 crt. n'a fostu de locu intempinata cu entusiasmu séu cu bucuri'a, din care s'ar poté conchide, ca resbelulu crancenu, care a seceratu sute de mii de vietii, dóra se va poté terminá. Din contra recél'a ce au observatu poterile facia de acestu actu, ne face se credemu, ca dram'a sangerósa inea are se se continue.

Curiosu lucru este, ca conditiunile de pace nice pana astadi nu se sciu. Probabilu ca Russi'a nu va esí cu ele in publicitate pana nu se va asigurá asupra totoruru eventualitatiloru. Almintrea nu se potu esplicá faimele, ce se colportéza despre inarmarea energica a Rusiei. De exemplu din Galatiu se scrie diariului „Bohemi'a“:

„Dupa sciri demne de tóta credintia, nóuele trupe de reserva, ce vinu din Russi'a, remanu in Romani'a; o mare parte se concentréza la Ploesci catra Predealu si passulu Buzelui, ceea-lalta parte la Pétr'a-Bacău-Oena spre passurile Oituzu si Tuldesiu. La punctulu primu, vinu trupele parte pe calea ferrata Romanu-Barbosi, parte pe sioseca via Focsiani-Buzeu, la alu doilea pe sioséu'a Vaslui-Pétr'a. Se dice ca la Ocn'a s'ar affá 1000 cercessi. Mai departe se vorbesce, ca cei 40,000 fetiori, despre cari se dicea de multu ca au se vina din Benderu aici in Galatiu nu voru veni aici, ci ascépta ordini nóue, si ca la totu casulu voru fi dirigeate spre granitiele transilvane. De 14 dile nu vine nici unu soldatu aici pe lini'a Benderu-Galati; e dreptu ca comunica in fia-care di trenuri de persóne si povara, ceste din urma inse sunt incarcate cu totu feliulu de proviantu. In fine in Bassarabi'a romana nu se mai afla militia russa, si nici nu este avisatu nici unu corpu pentru acestu tienutu.“

In cercurile superiori se vorbesce multu de mobilizare si despre o ocuparea a Bosniei si Hertiegovinei prin austriaci, la care ungurii se opunu din tóte poterile pentru ca densii ar voi cu ori-ce pretiu cá Austri'a se nu intre de catu in Romani'a si Serbi'a.

Unu demnitaru inaltu militaru, carui-a i se aminti dilele trecute despre opintirile Ungariei contr'a

nei atari mobilisari partiali si ocupatiuni, dise: Nu folosesc nimic'a!" Trebuie se se atemple, stemurul de conservare silesce monarchi'a a ocupa aceste teritorie. Deca in tierile cele nu voim se deschidemu portile spre fruntalele nostre pentru Russia si Itali'a, atunci nu ne amane de catu a merge insine acolo si a ne lupta ravn si barbatesce, dupa cumu cere misiunea nostra de statu. Deca nu mergemu noi acolo, oru merge altii, — de nu astadi, mane; deca u avemu noi capabilitatea politica de mistuire entru a inghitii aceste tieri, atunci voru avea-o l'tii, dar atunci vomu fi pierduti si noi, d'aceea, icu: vomu merge inainte! N'avemu se fa-emu nici o alegere — D-dieu cu noi!"

La fruntariile din spre Bosni'a si Hertegovina e afla urmatoarele trupe: in Zara divisiunea a 18 Hessic, in Agram a 34 Isacson, in Esseg a 20 Szapary. Prim'a operatiune va fi dirigeata spre Bihac.

In Rom'a situatiunea intre scaunulu papalu i regimulu Humbertu este forte incordata, din cauza ca Leo XIII n'a notificatu oficiosu regimului lespre alegerea sa de papa, ceea-ce insemna, ca titudinea noului papa este continuarea tientei ui Piu IX facia cu regimulu. De aceea cerculeza aime despre emigrarea papei. De asyly eventualu este desemnatu Tirolulu.

Romania.

Bucuresci, 18/2 Martiu. Interpelatiunile de chicana esira forte reu pentru ambitiosii nostrii chicaneri. Ei se folosira erasi de prestigiulu numelui Ghica si pusera pe principele Dimitrie ca se interpedie din nou in senatu spre a aduce in strimtoare pe ministeriu. Dara dn. Dim. Gr. Ghica este prea bunu tata de familia si bunu economu, inse tocma pe atatu de pucinu barbatu de statu, care nu pricepe nici atata, cumu altii abuzedia de numele dsale. Ii venira in ajutoriu moldovenii Manolache Costache, care pote se fia bunu advocatu, dara ca barbatu de statu este unulu din despotii cei mai periculosi, care de ar potea, ar da chiaru astadi cu pitiorulu in tote libertatile constitutional. Mai sari in arena si dn. Carpu cu brutalitatile sale, care singure lu dau pe facia, ca este muscalu de origine, cumu e si dupa manierele sale. Vetii intreba, ca ce vrea minoritatea Albiloru (conservativi) din senatu. Li s'a spusu limpede in debaterile din 13/25 Febr. Ei vren se figuredie cu ori-ce pretiu la viitorulu congressu ca presentanti ai Romaniei; de aceea chicanedia cumu sciu mai reu pe ministrii actuali, ca dora li s'ar uri si s'aru retrage, ca se le facu locu lor. Ei inse o patira si asta data; ca-ci in siedinti'a de nopte din 13/25 interelatiunea fu respinsa cu 36 contra la 16; apoi totu atunci senatulu dede ministeriului unu nou votu de incredere cu 39 bile albe contra la 6 negre si abtineri. Adeca: candu fu vorb'a de incredere, chiaru din partid'a albiloru se rupsera 5 senatori si votara pentru ministeriu.

De altumentrea toti cati voiescu se cunoasca adeverat'a stare presenta a lucrurilor in Romania mai alesu cu raportu la cestiunea Basarabiei si la altele cateva, nu potu se treca cu vederea respunsurile ministrilor Cogalniceanu si I. Brateanu, cumu si discursulu conciliatoriu alu dlui Dim. Sturdza, care de altumentrea dupace asculta informatiunile ministrilor, isi retrase chiaru si motiunea sa midiulocitoria, precumu facu toti omenii carii nu lucra din pasiune, ura si vanitate.

Respunsulu dlui Cogalniceanu datu la interelatiunea dlui D. Ghica si la atacurile celor doi ajutori ai sei este:

Onor. interelantulu a bine-voitu a face guvernulu aceste trei intrebari:

1. Deca s'a comunicatu guvernulu conditiunile de pace intru ceia ce privesce pe Romania?

2. Cari suntu principiile ce au se conduca pe guvernulu, facia cu viitorulu congressu?

3. Ce dispositiuni s'au luat spre a apera, pe calea diplomatica, interesele tieriei?

In numele guvernulu, voiu avea onore a raspunde, una dupa alta, la intrebarile facute.

D-vostra, dloru senatori, ati vedutu prin foile publice ca chiaru cabinetele cele mari n'au avutu cunoscentia oficiala, nu de conditiunile pazei, ci de bazele inainte de a se incheia armistiulu; ele n'au avutu, dicu cunoscentia de densele de ca u pe la inceputulu lui Februaru. Ati vedutu diarulu de Petersburg dicendu, in capulu seu, cumu ca insusi imperatulu Rusiei, nu a primitu actele armistiulu si ale bascloru pazei de catu la 3/15 Februaru. Principele Bismark a aretatu asemenea ca n'a primitu aceste acte de catu cu o di inainte de respunsulu ce a facutu in parlamentulu germanu. Totu camu pe atunci a primitu aceste acte si cabinetulu austro-magiaru. Negresitu ca tustrele din aceste puteri, si fia-care din ele erau forte interesate ca se le cunoasca, ca puteri a caroru cele mai mari interese suntu in jocu. Si noi, de si Statu micu, ne-

gresitu ca si noi eram interesati ca se scimu ce s'a otaritu la Kazanlic si Adrianopole. Noi, ca mai aprupe de locurile unde s'a incheiatu armistiulu, le amu primitu cu trei, patru dile mai inainte de marile puteri mai susu aretate. Aceste conditiuni nu diferu intru nimicu de cele ce d-v. le ati cititu prin diarele straine, ele suntu aceleasi pe cari le-ati gasitu reproducu in Monitorulu nostru oficialu de la 12 Febr.

Venimu deru a ve declara ca amu primitu armistiulu, precum si bazele de pace, fara primirea carora comandantulu siefu alu armatelor nu a voitu se consintia la incetarea luptei.

Voiu raspunde la o intrebare care nu mi este facuta, o adaugu eu ca se potu aduce o lumina intreaga asupra situatiei. Acesta intrebare este deca la incheierea armistiulu amu fostu representati. Ve declaru ca din timpu amu tramisu unu delegatu inadinsu la Kazanlic si la Adrianopole, pe d. colonelu Arion, si in siedintia secreta a Camerei si a Senatulu v'amu datu cunoscentia de plenipotentia si de conditiunile ce i le-amu datu. Cu tote acestea, plenipotentulu nostru nu a fostu primitu a trata intr'unu modu oficialu. Ni s'a respunsu ca era cu neputintia ca plenipotentiarulu nostru se fia primitu la tratarea si incheerea armistiulu, din cauza ca Turcia, precumu in tote ocasiunile, precumu in cursulu intregulu resbelu, astu-felu si la incheerea acestuia, nu a voitu se se recunoasca calitatea Statulu romanu ca statu independentu. Ni s'a respunsu numai ca dupa suptscrierea armistiulu si a preliminarierlor pazei, prin care numai independentia Romaniei va fi recunoscuta de jure, vomu fi si noi chemati se dicemu cuventulu nostru in afacerile nostre. Respunsulu acest'a a fostu intemeiatu pe de alta parte si pe considerantulu ca asia s'a mai urmatu si in alte asemenea casuri, adica ca numai comandantulu-siefu alu armatei principale incheia armistiulu in numele seu si alu aliatiloru sei. Asia s'a facutu de imperatulu Napoleon III candu s'a suptscrisu conditiunile armistiulu si pazei de la Villafranca; asia s'a facutu la Versailles de imperatulu Germaniei candu s'a suptscrisu armistiulu si apoi pazea, fara a se chema statele de sudu ale Germaniei, ce i erau aliate. Noi nemul-tiamiti cu acestu respunsu de la marele cuartieru-generalu, ne-amu adresatu la principele Gorciakoff, si principele Gorciakoff ne-a facutu acelaasi respunsu. Mai multu anca: in cealalta Camera amu fostu disu cu franchetia cumu ca reu s'a facutu de s'a incheiatu armistiulu fara participarea nostra; diarulu cancelariei diplomatice din Petersburg s'a grabitu, prin unu anume articolu de fondu, de a mi combata argumentele cu alte argumente trase din pazea de la Villafranca si de la Versailles.

Asia deru, dloru, prin insusi aceste imprejurari, credu ca v'ati convinsu ca guvernulu a facutu ce era in putinti'a sea.

Nu putemu, nu avemu altu ceva de facutu de catu de a tramite unu delegatu de cu timpulu pentru a starui a se tineva sema de interesele nostre, de a si primi conditiunile nostre. Ati vedutu ce respunsu ni s'a datu si ce precedente ni s'au opusu. Catu despre preliminariele de pace, dloru, ele nu suntu anca facute; cu preliminariele de pace este insarcinatu generalulu Ignatieff; ele au inceputu a se trata suntu acumu 7—8 dile. Ve mai spunu ca de la Adrianopole amu primitu o invitare indirecta se tramitemu unu diplomatulu ca se ne apere interesele la preliminariele de pace; acest'a invitare, de nu oficiala, deru celu pucinu oficiosa, ne-a venit si s'a incrucsiatu cu votulu datu de Camer'a deputatiloru si de Senatu in diua de 26 Ianuaru. Acestu votu ajunsese la St. Petersburg inainte de a sosi acolo intrebaria nostra, deca putemu se tramitemu unu plenipotentiaru la Adrianopole, precumu ni se disese de acolo prin glasulu colonelulu Arion.

Era naturalu, dloru, ca votulu tieriei care facea o opunere energica la pretentiunile formulate de catre Russia in privintia Basarabiei nostre se fi produsu o mare impresiune si chiaru animositate; cu tote staurintiele tramisulu nostru, n'amu potutu primi altu respunsu de catu ca Romania apartinea ei insasi si ca nu avea de catu se i ie drumulu care i convenea (sensatiune in Adunarea).

Me veti intreba acum, dloru, deca conditiunile de pace, precumu le cunoasteti si dvostra, jignescu seu ingreuienza interesele Romaniei.

Ve voiu areta mai antaiu ce dice art. 3 din bazele de pace:

„Independentia Romaniei si a Serbiei va fi recunoscuta.

„O despagubire teritoriale indestulatore va fi asicurata celei de antaiu si o rectificare de fruntaree celei d'alu douilea.“

Cuventulu de „o despagubire teritoriale“ prin insusi elu nu ne-aru lasa nimicu de ingrijitu, ba chiaru s'aru putea dice ca acesta aru fi indemnitatea convenita noue pentru cheltuelele resbelulu, deca intr'aceste n'aru fi survenitu cele cunoscute de dvostra, si asia se fimu in dreptu de a crede ca acesta aru putea se fia o despagubire pentru Basarabia ci ni se reclama.

Asia deru in modu categoricu nu esitezu a ve dice ca aceste conditiuni suntu de natura a ne ingrijii, a ne jigni.

Ce-amu facutu noi, dloru? Ceea ce anca inainte votulu Camerelor amu facutu; si candu amu cunoscutu bazele pacii amu declarat, precumu declaramu si acumu, ca aceste baze suntu jignitoare intereselor nostre si ca prin urmare noi nu le putemu primi ca indestulatore pentru noi. (Aplause).

Asia daru v'o declaru si acumu si o repetu in modu categoricu ca, deca aceste stipulatiuni se raportetza la o despagubire pentru unu schimb ce ni s'aru propune pentru Basarabia, noi le privimu ca jignitoare, ca contrarii intereselor romane, si ca atare noi nu le putemu primi. (Aplause).

Facemu dera reservele nostre in modu categoricu si le-amu facutu si pe langa puterile garante, incependu cu Russia.

Viui la a doua intrebare:

„Cari suntu principiile cari au se conduca pe guvernulu fatia cu viitorulu congressu.“

Dloru, socotescu unu pleonasmu acesta intrebare, adica, cari suntu principiile cari au se ne conduca fatia cu viitorulu congressu?

La acesta intrebare me voiu margini a raspunde cu o alta intrebare: care guvernulu, care partidulu, care ministru, care romanu pote se dica altmintrelea de catu ca: nu putemu, nu damu? Pe urm'a acestui respunsu, care partidulu, care romanu va putea se face altmintrelea de catu de a se adresa acolo unde se adresetza chiaru puterile cele mari? Acolo unde se adresetza Austria, acolo unde insusi Germania a disu ca au se se hotarasca destinele nu numai ale Romaniei, dera ale imperiulu otomanu, dera insusi pacea lumei! La conferintia, la congressu, acolo avemu se ne ducemu si noi, acolo avemu se aparamu drepturile si interesele nostre, drepturi si interese asupra caroru nu urm'etza echivocu. Ori cumu ne-amu intorce si ori-cine vomu fi, avemu se aparamu inaintea marelu areopagu independenti'a Statulu Romanu, integritatea Statulu Romanu, interesulu Statulu Romanu (aplaude), si cerendu ca integritatea si independentia nostre se fie puse de Europa sub scutul ei! (aplaude).

Nu sciu in care Parlamentulu a ori-carei natiuni, ori-catu de mare aru fi ea, s'a pututu face declaratiuni mai categorice de catu acele ce vi le facemu. Bazele pazei ne paru jignitoare; vomu apela dera inainte la Russia insasi; vomu apela apoi si amu si apelatu la tote puterile, la acele puteri cari impreuna cu Russia, ci si ea este putere garanta, au garantatu Statulu nostru si ne-au datu o misiune la gurile Dunarii. De acesta misiune eu nu credu ca amu demeritatu pentru ca astadi aceste puteri se respinga cererile nostre.

Ne veti mai intreba cumu mergemu inaintea Europei? Mergemu directu, mergemu cu tari'a drepturilor nostre, nu intielegemu se mergemu sub scutul exclusivu alu nici unei puteri. Dera pote ca ati auditu ca se dicea: ca independentia Romaniei are se ni se midiu-locetza, se ni se dovedetza de o putere; mai inainte ca acest'a independentia are se fie o despagubire pentru o perdere teritoriala si alte. Ei bine, d-loru, noi nu primimu o asemene darnicie, noi amu voitu si voim ca independentia se fia facuta de noi, ca independentia se fia sustinuta de noi, ca se dovedimu ca o datorim nu strainiloru ci noua, ci sangelui ce s'a versatu pe campulu de bataia, ci vitalitatei, virilitatei nostre, si sacrificieloru cari le amu facutu. Dar' se o datoramu si Rusiei ca putere garanta; inse nu in modu exclusivu, ci datorindu-o ei si Europei intregi! (aplaude).

Permiteti mi se facu acumu o mica digresiune; ni s'a imputatu: ca urmamu o politica rusetza! D-loru, Statele mici sunt datore inainte de tote, si mai multu chiar de catu Statele mari, se nu face politica de sentimentu, se nu urmeza pana la estremeitate acea politica care se numesce politica de rasa; dar' noi suntemu de origine latina, trebuie se avemu ochii tintiti spre fratii nostri de aceiasi origine, trebuie se ne mandrimu de succesele lor si se ne intristamu de caderile lor; precumu suntu siguru ca si ei simpatisetza la totu ce ni se intemple in bine, seu in reu; dera aici trebuie se se oprasca politic'a de sentimentu, politica de rasa! Esista o alta politica care se numesce politica de interese. Din nenorocire, dera asia este, acesta este politica care o urm'etza si alte State multu mai mari, multu mai devoltate de catu Statulu romanu. Acest'a politica consta in acesta, ca trebuie se fimu cu aceia cari ne facu bine, ca nu trebuie se fimu cu aceia cari ne facu reu! Nu noi tieria mica putemu dara se ne departamu de la acesta cale pe care, cumu amu disu, o iau de norma chiaru Statele cele mai mari.

Amu vedutu la 1866 candu interesele Germaniei au fostu jicnite ca Germania a trasu sabi'a contra consangenei, Austria; amu vedutu la 1870 cumu Italia, care datorea multu Franciei, cum ea, dicu, a ascultat numai interesele ei in conflictulu franco-germanu si a statu neutra; ea intielesce ca nu putea se ie parte la resbelu, ca avea greutati in intru, avea o unitate putinu consolidata, avea cestiunea papalitatii, si de aceea a statu cu sabia in teica, cu tote simpatiele ce avea pentru Francia.

Noi n'am fostu rusi precumu nu suntemu Austriaci, nu suntemu Germani, nu suntemu Francesi, ci intielegemu si voim se fimu Romani: (aplaude) voim se urmamu o politica romanetza, adeca se fimu cu totii, deru candu este a ne pronuncia, se fimu cu aceia cari ne facu bine, se cautamu binele unde ilu gasimu, se lu primimu de la cine ni lu da (aplaude). Prin urmarea politic'a noastra de astadi este de a ne da bine sema ca, in impregiarile actuale, noi nu trebuie se ne asteptamu si nu putemu a gasi binele, de catu la acelu mare areopagu dinaintea caruia Europ'a intr'etza si aduce pasurile si interesulu ei.

Credeti ore ca si Austria nu este jicnita prin bazele pacii turco-rusetza? Ati vedutu pe principele Auersperg declarandu in Parlamentulu: „Da, d-loru, stipulatiunile „cari s'au facutu sunt jignitoare intereselor Austriei si „vomu merge inaintea congressulu.“

Asemenea si principele Bismark; caci si Germania are interese, interesulu cailoru pe apa, cailoru pe mare si pe Dunare; amu vedutu pe marele cancelaru alu Germaniei declarandu ca pentru aceste interese germane cestiunea va fi supusa congressulu.

Unde deru voru recurge marile puteri cu interesele lor jicnite, vomu recurge si noi cu interesele nostre jicnite.

Iata, d-loru, respunsulu care amu onore a face d-lui interelantulu la puntulu alu II-lea din interelarea sa.

D-sa ne mai face onorea de a ne intreba: „Ce dispositiuni s'au luat spre a „apera pe calea diplomatica interesele tieriei?“

Dispositiunile cari le-amu luat au fostu de a ne adresa la puterile garante, de a le ruga ca se ne re-

cunoșca independența, dicându-le ca momentul ni-se pare sosit unde puterile puteau se se rostescă asupra independenței proclamată de noi de la începutul resbelului.

Ne-amu mai adresatu érași la acele puteri și rugându-le ca se ne dea dreptulu de a tramite unu delegatu alu nostru pentru ca se apere în sinulu Congresului drepturile și interesele noastre.

D-loru obicinuitu numai în parlamentulu Englițerei, — o națiune care n'are a se teme de nimicu, care impune vointă sa fia-caruia, căci este regina marilor — numai acolo ministrii vinu și comunica toate actele lor, chiar și cele făcute în diu'a trecută; în alte țeri puternice, se pune o forțe mare discretiune, o forțe mare paza pentru ca se se de publicare actelor diplomatice; căci, de multe ori, acést'a, în locu se face bine, face reu; în adevéru acésta publicitate pôte lumina, pôte îndestula curiosități, déru de multe ori face reu cestiunei pendinte. O mare discretiune este déru recomandată.

Imi veti da voia se citescu în francesesce circularile adresate agentiloru acreditați pe lunge puterile garante (citesce).

D-loru, nu ne-amu multiamitu cu atăta. Odata resbelulu sfersitu amu socotitu, că nu trebuie se uitamu cum-ca patru secolu amu fostu legați în strinse legaminte cu Turcia și ca Turcia avé și ea cuventulu seu de disu, în afacerile noastre, ori-cătu este ea de nenorocita, ori-cătu este ea de batuta.

Ne-amu adresatu déru la Inalta Pórta.

Eca not'a care amu tramisu-o ministrului afaceriloru straine din Constantinopole și a-nume în diua de 3 (15) Februariu totu-d'odata cu circulara catra puterile garante care asemenea pórtă data 3 (15) Febr. (citesce).

Me veti intréba, d-loru, ce rezultate au primitu aceste demarsie? Demarsiele sunt în mana noastră, răspunsulu și rezultatulu sunt mai antaiu în mana lui Dumnedieu, și-apoi în mana Europei! În adevéru, unu Congresu este a se intruni; déru candu și cumu? Nu ni le-a spusu nimenea într'unu modu pozitivu; însuși ministrii națiuniloru celoru mari, a marilor națiuni cari conduc destinatale Europei întregi, n'o știu pozitivu pana astadi. Se crede că Congresulu se va intruni pe la începutulu lui Marte, și se va tiné la Baden-Baden. Negresitu ca, în impregiurările actuale, cei mai multi din d-vóștra urmarescu cu atentiune totu ce se dice prin parlamente și prin presa; toate vorbele ministriloru statelor celoru mari.

Ati veditu déru și d-vóștra ca s'a admisu principiulu ca cestiunile au mai antaiu a se cerceta prin o schimbare de idei între deosebitele guverne, și-apoi, candu se voru formulá doué séu trei opiniuni, ele voru veni înainte Congresului.

Marele cancelaru alu imperiului germanu a disu aceste, a mai disu-o asemenea și guvernulu Austro-Magiariu în ambele parlamente din Vien'a și din Pest'a. Prin urmare nu suntemu în dreptu, d-loru, d'a crede, și-aru fi a ne insiela, déca v'amu spune ca cererea noastră d'a fi recunoscuta independența noastră, precum și celelalte cestiuni, au se se hotarésca altfelu și aiure de cătu la més'a verde a Congresului. Cu toate acestea ministrulu uneia din puteri, și din cele mai simpatice nóue, ne-a disu, ca independența noastră dupa opiniunea sa este recunoscuta de faptu. Și ca fia-care putere își are în sine convicțiunea facuta ca independența noastră nu pôte se fia de cătu recunoscuta de intréga Europa.

Ne-a mai disu érași ca își are convicțiunea facuta, cumca noi vomu avé la Congresu unu reprezentante alu intereselor noastre; în ce modu inse, și în ce calitate, acésta nu ne-o pôte spune.

Ve mai potu asigura ca asemenea promisiune o avemu și de la Rusi'a; déru toate acestea, d-loru, în modu oficiale, în modu îndatoritoru séu îndrituitoru nu se voru hotari de cătu atunci candu marele puteri voru fi intrunite în giurulu mesei verde! Și acum ca incheiu me resumu a ve declara inca odata ca politica noastră este și va fi aceia a parințiloru nostri, politica romanésca, politica care este întemeiată pe binele, interesulu și marirea națiunei romane.

Acestu programu nu este exclusivu alu nostru, ci este programulu tuturoru. În cestiunile mari nu diferim de d-vóștra; ba din contra, credemu ca ori-cine a trecut la cărm'a trebilor statulu, ca ori-cine va mai trece, n'a facutu și nu va face altfelu de cătu ceea ce amu facutu noi; ceia ce amu facutu și facemu amu facutu-o nu pentru a sta pe aceste banci ci pentru interesulu țierei. Toti avemu acelasi scopu, déru prudenti'a reclama se fimu rezervati și se alegemu momentul oportunu pentru fia-care cestiune! Ceia ce inca odata sunt datoriu a ve declara în modu categoricu este ca, în privintia intereselor noastre, în privintia institutiuniloru și drepturiloru noastre, nu noi vomu tinsige. (Aplause).

Sciri diverse.

(Iustificatu — dupa mórte). La notiti'a din nr. trec. asupra oprirei manualulu d. prof. Moldovanu, adaugemu, ca manualulu respectivu s'a petrecutu de totu înainte de acést'a cu vre-o trei ani, în cătu dela 1875 încependu nu se mai afla nice unu exemplariu. Cu toate aceste înaltulu Ministeriu reg. de instructiunea publica cu decretulu seu din 16 Februariu Nr. 32096 opresce manualulu din toate școlele poporali romane, dicundu, că tota directiunea lui este contraria stării faptice a lucrurilor în Ungari'a. — Curiosu pôte fi mersulu lucrurilor în lumea acést'a! Vre-o 5—6 ani, cătu a trairu manualulu acél'a, n'a fostu pericolosu pentru imperati'a unguresca, nu l'a opritu nime, ci-lu opresce acumu dupa ce a moritu de multu. De decorări dupa mórte am mai auditu; dara cá cineva se fia fostu justificatu dupa mórte, acumu audim antaiu. — Altmintre prin procedur'a severa a regimulu suntemu redus la lipsa mare de manuale scolastece în ramulu istoricu și geograficu; și zelulu denunciantiloru totu nu se

stempera. Dinsii se apuca acumu și de morti. Nu va trece multu și-i vomu vedé atacandu și cărțile noastre cele beserecesci. Și vedeti, pentru acést'a nu le-amu pôte face nice una imputare; de óra-ce în cărțile noastre cele beserecesci forțe adese-ori se repetesce invetiatur'a, că toti ómenii sunt fiii unui acélui-asi parinte, prin urmare frati cu drepturi egali, — care lucru dupa modulu de cugetare alu domniiloru sale, aici în Ungari'a, se contrarieza cu ide'a statulu magiariu.

(„Societatea romana de lectura dein Clusiu“), numita mai de comune „casin'a rom.“, o compunu esta-di vre 24 membri, d'ntre cari, în sensulu statuteloru aprobate de regimu inca pre la 1865, cei locuitori în Clusiu solvescu pentru scopurile societatei pe anu 6 fl., éra cei esterni 3 fl. v. a. Scopulu prefiptu e: societatea despune de una biblioteca statória din circa 180 cărți, mai toate romane; prenumera la toate diarele rom. ciscarpatine și câte la 3—4 romane transcarpatine cumu și straine germane și magiare; posiede unu capitalu de 950 fl. parte în obligatiuni de statu și private, parte depusi în cass'a ajutatória din locu. Capitalulu acést'a se aduná mai vertosu din tacsele catoru-va membri fundatori. De localitate disei societati atatu protopopii greco-cat. precedenti ai Clusiuului, pr. rev. dd. canonicu Ioane F. Negrutiu și repausatulu Ioane Pamfilie, cătu și celu actualu, rev. d. Gabriele Popu, benevoira a cede gratis un'a din cele diece chilii ale spatiosei case parochiali, edificate de memoritorulu episcopu Ioane Bobu cá se sierbésca totu-odata de cortelu episcopiloru Fagarasiului, candu acést'a voru avé se venia la diet'a transilvana. Localulu „casinei rom.“ e loculu de intruniri romane în acésta urbe. Alte societati culturale romane în Clusiu sunt: „Societatea de lectura „Julia“ a junimeii rom. de la universitatea din Clusiu,“ aprobata din partea locuriloru mai înalte în 1876; are una bibliotecióra începutória, capitalu de 400 fl., membri estu tempu 36; „Societatea de lectura a tenerimeii rom. de la gimnasiulu romano-cat. din Clusiu“, recunoscuta de autoritatile gimn., numerandu la vre 60 membri, cari se folosescu cu zelul și diligenti'a de bibliotec'a loru compusa din vre 200 volume, în preponderantia cărți rom.; în fine „Reuniunea sodaliloru rom. din Clusiu“, aprobata de înaltulu ministeriu în 1875, avendu asisidere unu începutu de biblioteca propria, capitalu de 120 fl., și 45 membri fundatori și ordinari. Toate patru tendu, precumu aiaptaramu, la dadacirea socialitatei și înaintarea culturai romane.

Conversatiuni national-economice.

Schitie din sciinti'a foresteriala.

(Dedicaté fostiloru mei colegi și amici romani dela academia.)

(Urmare).

A dou'a metoda se aplica numai la frundiarie, fiindu-cá numai aceste reproducu și odraslesc.

Procedur'a e urmatória:

1. Se netediescu dupa taiarea definitiva a trupinei butucii remasi, spre a asigura vindecarea și odraslierea ulterioara. Odraslitur'a reproducu se iá din perioada în perioada. Acestu modu se numesce reintinerire prin odraslire, și se mai usiteza anca la padurile inferioari.

2. Dara trupin'a se taia respective capiteza la o înaltime mai mare cá dela radecina, — buna-ora cá la salei — reproducerea se se întemple în giurulu periferiei de taiatura, și acést'a se repeteza periodice, atunci acestu modu se numesce reintinerire prin capitare.

3. Osiea principala a lemnulu (trupin'a) pôte romanéi întrega și numai ramurile se iáu (curatia) spre a fi éra reproducu.

Camu aceste erau caile principale, pre cari se ascurá în timpurile anteriore reintinerirea naturala a paduriloru, de și chiaru si atunci nu se potea ajunge scopulu tocma fóra nici-unu ajutoriu artificiosu. Se marginea, inse mai multu asupra reimpadurarii goliuniloru, a-rare-ori asupra ajutorarii posterescintei naturali, spre ce exploatarea neregulata, multimea selbatitiuniloru, pasiunile latite, pretiurile inferioari de lemne nici nu poteau incuragia. Dupa introducerea unei exploatare mai regulate, mai alesu în apropiarea metalurgieloru (topitorieloru de metale), unde se cerea o cantitate anumita de lemne, s'a aplicatu mai cu de a dinsulu reintinerirea artificiosa, adeca spre implerea lacunelor și goluriloru din taiaturile tinere, unde posterescinti'a naturala ori a remasu de totu afara, ori nu s'au aratatu în cantitate suficiente. Acestu modu de cultura castigá o întrebuintare mai estensiva cu exploatarea paduriloru prin taiare totala, care se introduce în unele parti a le Germaniei pentru reintinerirea abietelui (abies excelsa dC), pentru delaturarea daunelor din tempestati și spre asigurarea unei exploatare regulate și succesive anuali. La începutu s'a asteptatu resemnarea acestoru taiaturi desierite, ce nu s'a plinitu și asiá fu necesariu a se luá refugiulu la impadurarii artificiosa a acestoru taiaturi, prin ce-în acestu casu — reintinerirea naturala s'a delaturatu cu totulu de cea artificiosa. — Acést'a s'a întemplat mai tardiu și la alte specii de lemne, la cari o reintinerire naturala prin taiaturi de sementia adeseori nu ducea la scopulu doritu. Astadi prasirea (reintinerirea) artificiosa a paduriloru nu se restringe numai la acele casuri, unde reintinerirea naturala e imposibila, precumu la reimpadurarii goluriloru și lacuniloru din taiaturi, sau la schimbarea unei specii de padure într'alt'a etc.; ea si-a elupatu o pusetiune multu mai independente și substitueza pre cea naturala în forțe multe casuri cu profite precumpenitorie.

De altmintre fia-care dintre aceste doué moduri de prasire sau reintinerire are daunele și folósele sale; de-aceea e consultu a le cumpeni si numai dupa aceea a se decide pentru unulu dintresii.

Pre candu reintinerirea naturala adese-ori se pôte plini cu spese bagatele, prasirea artificiosa pretend dela începutu unu capitalu gat'a de sementia sau plant si de poteri productive.

Dara acésta sufere o desvoltare mai normala paduriloru, atatu în privintia etatii arboriloru, cátu s'a unei impartiri egali a spatiului, prin urmare și a creșterei și desvoltarii masei de lemn. Sunt inscasuri, candu un'a dintre ambele metode e imposibila sau celu pucinu nerecomandabila. Asia modulu de reintinerire naturala nu se pôte aplicá la impadurarii locuriloru desierite și nu e de recomandat la o esploatare stricta succesiva-anuala; celu artificiosu e imposibil la padurile inferioari în genere și la padurile compuse în parte, nerecomandabilu pre locuri stancóse și pietróse unde posterescinti'a e forțe espusa și numai sub scutul arboriloru mamali se potu intari și desvolta.

Cu toate aceste, daca privim frumósele rezultate obtinute de barbarii progresului; daca consideram usurarea cea mare ce concede acestu modu tuturoru operatiuniloru: tasatorice, tehnice, ingrigirii, scutirei și întrebuintarii paduriloru, trebuie se-i recunoscemu rangulu preponderante ce are se ocupe în silvicultura și cu atatu mai tare, cu cât midilcele lucrative și spesele materiali se reducu pre di ce merge la unu minimu imbucuratori.

Impadurarii artificiosa se întempla în doué moduri: prin semenare și prin sadire (plantare). Sementia necesaria se afla în magazinele oficialoru foresteriali în casulu contrariu se procura dela estinsele negutiatorii de sementia; éra plantutiile de saditu se aducu din gradinele de arbori, unde se crescú și cultiveza pana la unu tempu anumitu (2, 3, 4, 5 ani 10).*)

În privintia semenarii destingemu: semenatura plina sau lata, daca sementia se imprascia încatu numai se pôte egalu preste tota suprafaci'a de cultura; semenatura lineala, vergata, (canalosa) sau bresdósa, daca sementia se semena în linie (vergi, bresde) paralele. éra întrespaciile remanu nesemenate; semenatura stratosă, daca sementia se semena în locuri rotunde sau patrate, aceste-su impartite egalu preste tota suprafaci'a de cultura; în semenatura de cuibu, daca locurile de semenu sunt mai mici și ceva afundate; în semenatura punctata, daca sementia se pune una câte una cu man'a.

Plantarea se efectueza cu plantisóre esite din simburi și cu odrasle care au dejá radecini, sau cu parti de ale arboriloru, cari s'au iradecinat într'unu modu artificiosu, sau prin bucati de trupine și de ramuri, fara de radecina, precumu: implantarea la lemnele moi. Déca plantisórele sunt numai dupa mesur'a ochiloru impartite pre suprafaci'a de cultivatu, atunci plantarea se chiama neregulata (nesimetrica); în casulu contrariu regulata (simetrica); dupa cumu se pune într'unu cuibu numai o planta sau mai multe, se numesce: plantare singuratica sau plantare în buchetu.

Desi la începutu economii de foresteria se feriau încatu numai se pôte, de aceste reforme, și candu era necesitati a le aplicá, întrebuintiau mai totdeuna reintinerirea prin semenare; totusi în timpurile mai noue și acést'a s'fiela s'a invinsu, mai alesu prin respectabile succese ale lui Heyer, Cotta etc. cari sadira desiérturi întregi de nasipu volante cu pini (pinus silvestris L.).

Frumosulu aventu ce luá sciinti'a foresteriala de-unu seclu încóce, se pôte multiami în genere redicarei și înaintarei sciintiiloru naturali și reali și în specie școleloru și academiiloru, infintiate prim'a data în Germani'a pre la alu trei-lea patrariu alu seclului trecut și pre la începutulu seclului presente, precumu: în Tarand, Aschaffenburg, Carlsruhe, Giessen etc.**)

(Va urma.)

*) Cu cătu sunt mai tinere, cu atát'a se prindu mai usioru și cu atát'a e mai lesne și mai cu sporiu procedur'a plantarei.

**) Cele mai vechi academie foresteriali din Austro-Ungari'a suntu cea din Schemnitz și Mariabrunn, ultim'a stramutata de presente la Vien'a. Ambe fundate pre la fia-a patrariului primu alu seclului presente.

Preturile cerealielor

și altoru obiecte de traiu au fostu la

8 Martiu în Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	8.80—9.80
Grâu, amestecat	1 „ „	7.60—8.40
Secara	1 „ „	6.30—6.70
Papusiou	1 „ „	6.40—7.—
Ordiu	1 „ „	5.50
Ovesu	1 „ „	3.10—3.50
Cartofi	1 „ „	2.50—3.—
Mazare	1 „ „	12.—
Linte	1 „ „	15.00
Fasole	1 „ „	8.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	35.00
Untura (unsóre topita)	50 „ „	30.00
Carne de vita	1 „ „	—36
Oua 10 de	1 „ „	—30

Cursulu monetelor în val. austr.

Vienna, 8 Martiu.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.59 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.49 „
Imperialu rusescu	„	9.76 „
Moneta germana de 20 marce	„	11.71 „
Sovereigns englesi	„	11.95 „
Lira turcésca	„	10.88 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	104.80 „

Anunciu.

Se cauta o educatoresa romana sau pricepatore de limba romana langa doue fetitiei la o familia într'unu opidu din Selagiu.

Doritoarele de a se aplicá sunt rogare se se puna în contielegere asupr'a conditiuniloru cu dlu P. Cosma, avocatulu în Sibiu, strada Cisnadiiei Nro. 20.